

Drda, A.: Schwarzenberg, Zeman atd. Nadějně vyhlídky?

Zadání:

Rada ČRo poptává analýzu komentáře Adama Drdy „*Schwarzenberg, Zeman atd. Nadějně vyhlídky?*“ ze dne 14. 1. 2013.

Cílem analýzy je zhodnocení toho, nakolik byl komentář Adama Drdy „*Schwarzenberg, Zeman atd. Nadějně vyhlídky?*“ ze 14. 1. 2013 v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými zejména v Zákoně 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu a rovněž nakolik byl v souladu s interním dokumentem ČRo „PRAVIDLA PŘEDVOLEBNÍHO VYSÍLÁNÍ ČESKÉHO ROZHLASU – PREZIDENTSKÉ VOLBY 2013“ z 30. 10. 2012.

Zadavatel z výše uvedených norem vyzdvihuje zejména § 2 zákona 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu, Preambuli Kodexu Českého rozhlasu a 2., 6. a 19¹ čl. Kodexu ČRo.

Rada ČRo doporučuje zhotoviteli zohlednit i informace, které k danému případu zazněly na veřejné schůzi RČRo od vedení ČRo.

Zhotovitel rovněž provede kritickou rešerši a komentář nejtypičtějších argumentů, které se ve vztahu k případu předmětného komentáře A. Drdy objevily v české veřejné/mediální diskusi.

(Příloha č. 1 – zadání analýzy Smlouvy o dílo, uzavřené dne 11.9.2013)

Řešení:

Obsah:

- 1. PROPAGACE**
- 2. VYVÁŽENOST**
- 3. POROZUMĚNÍ**
- 5. ZÁVĚR**
- 6. DISKUSE**

¹ Zde má zadavatel zřejmě na mysli spíše čl. 18 (Zákaz diskriminace) než čl. 19 (Respekt k soukromí), pozn. -jk-

1) PROPAGACE

Posuzovaný politický komentář lze rozdělit na část věnovanou proběhlému prvnímu kolu prezidentských voleb (odst. 1-5, resp. 6, viz přílohu) a chystanému druhému (odst. 7-15).

V první části autor hodnotí pozitivně voliče kandidáta Schwarzenberga (odst. 1-3, 5), resp. nevoliče kandidátů Bobošíkové a Sobotky (odst. 3-4), negativně pak kandidáty Bobošíkovou (odst. 3) a Sobotku (odst. 4)².

V druhé části míří explicitní negativita jak vůči kandidátovi Zemanovi (odst. 11, 14, příp. 10), tak vůči kampani a voličům kandidáta Schwarzenberga (odst. 10 a 11). Silněji zbarvenější označující míří vůči Miloši Zemanovi³, naopak vůči Karlu Schwarzenbergovi jsou uváděny jako zprostředkované či jinak relativizovány.⁴ V přímém srovnání obou kandidátů autor hodnotí negativněji kandidáta Zemana (odst. 13 a 14).

Pro další interpretace je rozhodné situování textu do doby mezi prvním a druhým kolem voleb. Autor „považuje volební úspěch (v prvním kole, pozn. -jk-) Karla Schwarzenberga za **důvod k radosti**“ (odst. 1), počet jeho voličů za „**hlavní dobrou zprávu** z prvního kola“ (odst. 2). Část věnovanou druhému kolu začíná slovy „Jaké jsou vyhlídky? **Bohužel** pro K.S. nic moc,“ a dále formuluje: „**Má-li to celé dopadnout dobře**... pokusit se co největšímu množství lidí věcně vysvětlit, proč **je Zeman horší**“ (zvýraznění -jk-).

I při tak elementárním sémantickém náhledu je zřejmé, že autor před druhým kolem voleb aktivně propaguje jednoho z kandidátů proti druhému⁵.

Posuzovaný politický komentář je tak v **příkrém rozporu** s poukazovaným dokumentem Pravidla předvolebního vysílání Českého rozhlasu – Prezidentské volby 2013:

1.4. Redaktoři⁶ se nesmějí aktivně podílet na jakékoliv propagaci kandidátů nebo politických stran a hnutí. Redaktoři jsou povinni zdržet se jakýchkoliv vystoupení na podporu kandidátů...“.

² Hodnocení kandidátů Fischera a Zemana v odst. 6 kódují jako ambivalentní.

³ „Ničemnosti“, „bohužel vyzpytatelný jen v tom nejhorším“

⁴ „Cizák“, „pokryvač Kalouska“, „šlechtický zbohatlík“ atd. v odst. 7 odkazují „k výše uvedeným nechutím, případně nenávisťm“, tj. zejm. k „hysterické revolucionářské ideologii“ (odst. 5) či „obzoru Krkonošských pohádek“ (odst. 2-3), které se netýkají pouze více než milionu voličů Karla Schwarzenberga.

⁵ Tuto přímou podporu navíc v druhé části textu neformuluje jako osobní stanovisko/ partikulární přesvědčení/preference, nýbrž přirozený/zdravý/jediný možný názor. Tímto přenosem původce hodnocení od autora textu na širší skupinu – logicky se nabízející médium (zde Rádio Česko), jeho pracovníci a jeho publikum – pak zesiluje možný účinek.

⁶ Týká se i externích spolupracovníků ČRo (tedy i Adama Drdy), viz dokument Pravidla předvolebního vysílání Českého rozhlasu před prezidentskými volbami 2013 ze dne 28.11.2012:

Jestliže posuzovaný text nevyhovuje požadavkům dokumentu Pravidla předvolebního vysílání, pak odvysíláním tohoto textu (ke kterému mělo dojít dle zadání analýzy celkem dvakrát a následně měl být zveřejněn na webových stránkách ČRo) vzniká podezření z nedodržení Kodexu ČRo, dle kterého:

*Český rozhlas je povinen pečlivě posuzovat, zda pořady či jejich části nesměřují, ať již otevřeně nebo skrytě, k prosazování určitých obchodních nebo politických zájmů.
(Hlava I., čl. 1.3.)*

Zde je třeba doplnit, že obě výše zmíněné kolize se závaznými normami management ČRo konstatoval záhy – nepřijatelnosti komentáře pro propagování jednoho s kandidátů se týká formulace „autorův příspěvek je aktivistický“ z Prohlášení Českého rozhlasu ke glose Adama Drdy ze dne 4. února 2013. Editoriálního selhání (namísto „pečlivého posuzování“ zde nenastalo žádné posuzování) pak vyjádření generálního ředitele a jeho náměstka na zasedání Rady ČRo ze dne 27. února 2013⁷.

„Níže uvedená pravidla doplňují obecně platné právní předpisy a stávající interní dokumenty Českého rozhlasu a jsou závazná pro všechny zaměstnance a spolupracovníky Českého rozhlasu. Šéfredaktoři jednotlivých stanic mohou přijmout další, zpřísňující a doplňující pravidla, která budou závazná pro jejich konkrétní rozhlasovou stanici.“

⁷ Generální ředitel Peter Duhan: „Pan Drda je smluvním zaměstnancem ČRo, to znamená pracuje pouze jako smluvní zaměstnanec, dodává své materiály. Jako smluvní zaměstnanec, autor fejetonů, autor dokumentů, by neměl vykonávat místo editora. Neměl by editovat rubriku, nosnou rubriku, která je v kompetenci šéfredaktora a editora na plný úvazek. Pan Drda rubriku Glosy Rádia Česko editoval. Vzhledem k tomu, že si napsal koment., napsal ten fejeton nebo nevím jak to žánrově nazvat, **sám sebe editoval**. To je v ostrém principu (zřejmě míněno rozporu, pozn. -jk-) našich vnitřních pravidel. Zkrátka ať si myslí kdo si myslí, takhle to fungovat v ČRo nebude! Náměstek Jan Menger: „Já ještě dodám, tam je taky jasná zodpovědnost potom šéfredaktora té stanice. Upřímně – máte nějakou... vždycky mám pravomoci a mám i odpovědnost. ... Takže já chci, aby se i z šéfredaktora stanice nesnímala zodpovědnost, takže tam já ještě udělám tu nadstavbu, že za vysílání té stanice je zodpovědný šéfredaktor a ten samozřejmě, protože tam byli i editoři toho vysílání, jako v rámci toho dne, kteří **měli ty věci přeposlouchat, tak to se tak nestalo**.“ (čas 1:54:15 – 1:55:45 na adrese <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2837439>, ověřeno 13.10.2012).

Stojí možná za pozornost, že tvrzení z vyjádření generálního ředitele Adam Drda popírá: „... **nebyl jsem sám sobě editorem**, editor sedí před vysíláním i během vysílání v redakci a pochopitelně může jakýkoli příspěvek vyřadit. Jinak na Rádiu Česko jsem názorové příspěvky většinou ošetřoval, to je pravda, ale zároveň to rozhodně neznamená, že by už nade mnou nikdo nebyl,“ viz Strnad, Z.: Duel Reflexu: Drda vs. Kotrba. Causa zakázaného komentáře, staženého ze stránek Českého rozhlasu. Reflex.cz, 12.2.2013

2) VYVÁŽENOST (Kontext celku vysílání)

Zákon 231/2001 Sb. o rozhlasovém a televizním vysílání, Zákon 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu i Kodex Českého rozhlasu obsahují několik dalších bodů/paragrafů, s kterými může být posuzovaný text v rozporu. Tyto možné rozpory musí být interpretovány vždy případově a v kontextu.

Zákon 231/2001 Sb., Část pátá, Hlava I: Práva a povinnosti při vysílání programu

§31

*(3) Provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivit a **vyváženosti** a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.*

*(4) Provozovatel vysílání ze zákona je povinen sestavovat programovou skladbu tak, aby ve svém vysílání poskytoval **vyváženou nabídku** pro všechny obyvatele se zřetelem na jejich věk, pohlaví, barvu pleti, víru, náboženství, politické či jiné smýšlení, národnostní, etnický nebo sociální původ a příslušnost k menšině.*

Posuzovaný komentář Adama Drdy je text mimořádně politicky vyhraněný / vychýlený / zatížený / **biased**⁸ ve smyslu „zvýhodnění politické strany nebo hnutí, popřípadě jejich názorů nebo názorů jednotlivých skupin veřejnosti“ dle citovaného §31 (a věrně tak odráží svého dlouhodobě jasně politicky vyprofilovaného autora). Aby se jako takový (tedy zbaven pasáží, propagujících jednoho z kandidátů, viz výše) mohl objevit (lépe řečeno objevovat spolu s obdobnými komentáři od téhož autora) ve vysílání, **musí být** nutně „**vyvážen**“

⁸ „Bias“, který by bylo možno přeložit jako „sklon“/“odklon“/“příklon“, je chápán jako základní analytická jednotka „předpojatosti“ či naopak „vstřícnosti“ - východiskem pro jeho zavedení je úvodní pozitivistický předpoklad, že „něco“ (děje, aktéři, témata, v našem případě druhé kolo prezidentských voleb a jejich dva kandidáti) existuje nezávisle na existenci média – a v moci média je ono „něco“ reprezentovat –, a to dokonce nějak proporcionálně, expertně, fěrově, vyváženě, objektivně... Mediologická literatura nabízí čtyři typy bias, odvozené z dvou dimenzí:

a) (ne)vědomosti/intencionalit, resp. záměrnosti/bezděčnosti na straně autora

b) (ne)odhalitelnosti, resp. otevřenosti/skrytosti pro čtenáře/publikum

Předmětný Drdův komentář je **typickým příkladem stránek (partisan) a propagandistických bias**. (viz Street, John (2011): *Mass Media, Politics and Democracy*: Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan, str. 29–32, orig. viz McQuail, D. (1992): *Media Performance*. London: Sage, dále Křeček, J. (2013): *Politická komunikace od res publica po public relations*. Praha: Grada, zejm. str. 19-43)

(“vyvažován“) komentářem/i, „zvýhodňujícími“ alternativní/opačné názory „stran, hnutí a skupin“.

Jakkoliv bývá toto zákonem požadované vyvažování náročným úkolem díky obtížné počitatelnosti předmediální sociální-politické reality, zákon sám zde nabízí nástroj („s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě“), jehož aplikace je ve sledovaném případě (dva kandidáti s nijak propastnými rozdíly v preferencích) relativně jednoduchá.

Řešení samozřejmě není ve vyvažování „proschwarzenbergovské“ propagandy „prozemanovskou“ (viz výše), nýbrž proporční uvádění oněch alternativních/opačných názorů (v politické komunikaci typicky na společenské normy, hodnoty a postoje a/nebo distribuci společných statků). Ve sledovaném případě tedy zejm. **alternativní/opačné názory** na roli/důležitost šlechtického původu, katolického vyznání, množství soukromého majetku, podpory protikomunistické opozice a zvládnutí českého jazyka u kandidáta Schwarzenberga, resp. kandidáta/ů na roli prezidenta České republiky (odst. 2 a 7), alternativní/opačné (vůči Drdovu komentáři) názory na Zemanovu a Nečasovu vládu a jejich politiky (odst. 10) a vztah kandidáta/ČR vůči EU (odst. 4), USA (odst. 7) a Rusku (odst. 10).

Odvysílání posuzovaného komentáře Adama Drdy **mohlo vést k porušení** §31 odst. 3 a 4 zákona 231/2001 Sb., pakliže nebylo v celku vysílání dle znění tohoto paragrafu vyváženo. Pro potvrzení/vyvrácení tohoto podezření by bylo potřeba provést obsahovou analýzu celku vysílání Rádía Česko (resp. reprezentativního výseku celku vysílání), což je daleko za hranicemi zadáním této analýzy (posoudit pouze text Adama Drdy).

3) POROZUMĚNÍ (Kontext událostní)

Již zmíněný událostní kontext (druhé kolo voleb a dva kandidáti s nijak propastným rozdílem v preferencích) zakládá velký nepoměr – na jedné straně pestrost názorových a politických proudů ve společnosti⁹, na druhé straně nutnost pro každého občana volit z několika málo možností (první kandidát, druhý kandidát, nevolit, volit neplatně). Text umístěný/vycházející z tohoto kontextu by měl tento nepoměr odrážet a mít na paměti nepřebornou škálu voličských motivací, vycházejících z řady společensko-politických konfliktních linií a identifikačních kritérií. Posuzovaný text činí přesný opak – za základ hodnocení bere osobnosti a politiky dvou kandidátů a od nich odvíjí dělení/štěpení všech voličů na dvě (či několik málo) skupin (jakkoliv toto hodnocení zčásti odkazuje na výsledky prvního kola). Pozitivní/negativní hodnocení kandidátů pak přenáší na pozitivní/negativní hodnocení všech (ne)voličů daného kandidáta.

Označuje-li (odst. 2-3) voliče Karla Schwarzenberga **pozitivně explicitně** za „zjednodušeně řečeno, lidi, jejichž duchovní obzor přesahuje svět Krkonošských pohádek,“ pak jiné označuje **negativně implicitně** za „zjednodušeně řečeno, lidi, jejichž duchovní obzor nepřesahuje svět Krkonošských pohádek“ (a k úvaze zůstává jen, zda jsou těmito lidmi všichni nevoliči kandidáta Schwarzenberga, nebo „jen“ voliči jiných kandidátů). Obdobně v odst. 5 dle autora textu celé tyto mnohamilionové skupiny (ne)voličů negativně implicitně „sdílí hysterickou revolucionářskou ideologii, podle níž současná vláda representuje systém, který je třeba zlikvidovat – a každého, kdo má s tou vládou cokoli společného, zadupat do země.“

Tato „**obrácená reprezentace**“¹⁰ ve spojení s **expresivitou** zvolených výrazových prostředků je ve **zřejmém rozporu** s §2 zákona 484/1991 Sb. o ČRo, který uvádí, že

*(2)Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání jsou zejména
c) vytváření a šíření programů... s cílem posílit **vzájemné porozumění a toleranci** a podporovat **soudržnost pluralitní společnosti***

⁹ Viz jen jejich redukci na výsledky prvního kola

¹⁰ Směr zastupování (reprezentace) v zastupitelské (reprezentativní) demokracii vede od (mnoha) voličů směrem k jejich zastupiteli, zastupujícímu (reprezentujícímu) jejich pestrost. Zde mediální reprezentace vede od zastupitele (kandidáta na zastupitele), jemu přisouzené charakteristiky a hodnocení pak plošně usouvztahuje se všemi jeho voliči (zastupovanými, reprezentovanými).

a dále s Kodexem ČRo, který ve své Preambuli stanovuje, že ČRo především:

*c) Podporuje **soudržnost** společnosti a integraci všech jednotlivců, skupin a společenství zvláště se vyvaruje kulturní, sexuální, náboženské, rasové a politické diskriminace a společenské segregace*

I když je „věštění“ účinků z mediálních obsahů jedním z nejtýpčtějších metodických omylů při analýzách médií, nemělo by to bránit zde rozhodujícím institucím (management ČRo, Rada ČRo) ztotožnit se s nabídnutým výsledkem této analýzy, totiž že text Adama Drdy je ustrojen tak, že namísto posilování vzájemného porozumění a tolerance mezi jednotlivými voličskými skupinami během (druhého kola) prezidentských voleb míří jeho vepsané/předpokládané účinky opačným směrem (a **namísto podpory soudržnosti** pluralitní společnosti má potenciál tuto **polarizovat**). Při posuzování/rozhodování tohoto typu hraje velkou roli uzance a precedenty, k nimž může přispět i tato analýza, resp. rozhodnutí Rady/vedení ČRo na tuto analýzu reagující.

Již dříve tímto směrem mířilo Prohlášení Českého rozhlasu ze dne 4. února 2013, akcentující, že „*Problematická je zásadně forma, jakou autor svůj názor prezentuje. Autorův příspěvek je aktivistický a urážlivý směrem k velké části obyvatel České republiky. Podle přesvědčení vedení Českého rozhlasu není možné ve vysílání rádia veřejné služby šířit podobné myšlenky, v náznacích vedoucí až k politické diskriminaci či zákonem zakázanému podněcování k nenávisti z důvodů politického nebo jiného smýšlení... Pro aktivismus a urážení obyvatel ČR ovšem ve vysílání Českého rozhlasu místo být nesmí. Bez ohledu na to, v čí prospěch a v čí neprospěch by takové názory byly vysílány.*“

ZÁVĚR

Z výše uvedeného plyne, že:

- posuzovaný komentář Adama Drdy je v příkrém rozporu s čl. 1.4 dokumentu Pravidla předvolebního vysílání ČRo (**zákaz propagace kandidátů**) a jeho odvysíláním byl porušen čl. 1.3 Kodexu Českého rozhlasu (**povinnost pečlivého posuzování**),

- odvysíláním takto názorově vyhoceného komentáře mohlo dojít k porušení porušení §31 odst. 3 a 4 zákona 231/2001 Sb. (**vyváženost**) za situace, kdy by nebyl v celku vysílání „vyvážen“ – což není možno touto analýzou prověřit.

- komentář pracuje s reprezentacemi společenských skupin tak, že jde proti požadavkům §2 odst. 2 písm. c) zák. 484/1991 Sb. a písm. c) Preambule Kodexu Českého rozhlasu (**porozumění, tolerance, soudržnost**).

DISKUSE

Kromě výše zmíněných paragrafů (článků), se kterými je odvysíláný text Adama Drdy ve zřejmém (resp. možném) rozporu, obsahuje stížnost Štěpána Kotrby podezření z porušení zákona ve čtyřech dalších bodech.

Zaprvé – ve stížnosti zmiňovaný odst. 2 §31 zákona 231/2001 Sb. hovoří o „poskytování objektivních a vyvážených **informací**“, týká se tedy zjevně spíše zpravodajství než komentářové publicistiky, k níž pouze uvádí, že „názory nebo hodnotící komentáře musí být **odděleny** od informací zpravodajského charakteru“, což bylo v případě komentáře Adama Drdy naplněno. Obdobně i poukazovaný §2 odst. 2 písm. a) zákona 484/1991 Sb.

Zadruhé, §32 zákona 231/2001 Sb. v písm. c) odst. 1 stanovuje povinnost „zajistit, aby vysílané pořady **nepodněcovaly k nenávisti**“. Jakkoliv posuzovaný komentář označuje některé skupiny voličů velmi negativně, někdy snad až stereotypně (viz dále) a vulgárně (viz dále), otevřeně formulované výzvy (podněty) k nenávisti neobsahuje (zde je třeba zopakovat, že definitivní posouzení je odvislé od úzu, precedentu a případového posouzení příslušných institucí – i Rady ČRo).

Zatřetí – jakkoliv některé formulace Adama Drdy (viz výše zmíněné v druhém odstavci odd. 3 – POROZUMĚNÍ) je možno označit za **stereotypizující** (zde určité skupiny voličů), nejde o kolizi ani s §32 zákona 231/2001 Sb. v písm. i) odst. 1, tak ani s čl. 18 (18.1) Hlavy III. Kodexu Českého rozhlasu. Obě tyto normy nepřipouštějí stereotypizaci „etnických, náboženských nebo rasových menšin,“ resp. „rasových, národnostních, etnických nebo sociálních skupin“, ale o stereotypizaci politické (kde na rozdíl od předchozích příkladů není příslušnost ke skupině dána natolik „původem“ jako spíše volbou) nehovoří.

Začtvrté – poukazovaný §32 zákona 231/2001 Sb. v odst. 1 písm. j) hovoří o nezařazování „**vulgarismů a nadávek**“. Autor posudku zde opět poukazuje na uzanci, kontextuální a precedentní podmíněnost, nicméně (i vzhledem k dosavadní definiční snaze RRTV v této oblasti) vyjadřuje názor, že ani jedno z užitých označení „legrační figura“, „pankáč z nádražní hospody“, „šlechtický zbohatlík“, „zpracovaný partajník“ či „slouha USA“ v rámci posuzovaného textu není nepřijatelným vulgarismem či nadávkou.

Nad rámec výše posuzovaných a srovnávaných dokumentů (text stížnosti Štěpána Kotrby, posuzovaný komentář Adama Drdy, citované zákonné a podzákonné normy, odkazovaná odborná literatura) je možno závěrem pojednat dvě další, ve veřejné/mediální debatě se nejčastěji vyskytující argumentovaná tvrzení.

U prvního z nich - **komentář není (nemůže být) nestranný** – je četnost výskytu až zarážející vzhledem k faktu, že se na tomto tvrzení bez problémů shodnou všechny závazné právní dokumenty i odborná literatura. Vysvětlení lze odvíjet od samotného počátku „kauzy“, tj. stížnosti Štěpána Kotrby. Stěžovatel v ní¹¹ citoval písm. e) Preambule Kodexu Českého rozhlasu („*Poskytuje nestranné a nezávislé zpravodajství, informace, komentáře a analýzy*“) a v tomto citátu vyznačil tučně pouze slova „nestranné“ a „komentáře“, čímž vyvolal dojem, že kodex mluví o požadavku „nestranného komentáře“ (autor posudku zde naopak – v souladu s výše jmenovanými zdroji - vyjadřuje názor, že se adjektivum „nestranný“ váže pouze ke zpravodajství). Následná reakce Adama Drdy se poté (logicky) soustředila právě i na tento bod¹². Častý výskyt a vysvětlování zjevné nesmyslnosti „nestranného“ či

¹¹ viz text stížnosti např. na <http://www.blisty.cz/art/67278.html> (ověřeno 19.10.2013)

¹² Strnad, Z.: Duel Reflexu: Drda vs. Kotrba. Causa zakázaného komentáře, staženého ze stránek Českého rozhlasu. Reflex.cz, 12.2.2013; Drda, A.: Slíbil jsem několika lidem... Vyjádření Adama Drdy k postupu ČRo, dostupné např. z <https://www.facebook.com/ProtiAlt/posts/611947408821456> (ověřeno 20.10.2013), viz též Adam Drda: Nepřeji si publikovat ve stoce Britské listy, Blisty.cz, 2.2.2013

„vyváženého“ komentáře v navazující veřejné/mediální diskusi¹³ lze pak interpretovat i jako snahu odvádět pozornost od požadavku §31 odst. 3 a 4 zákona 231/2001 Sb. (**vyváženost**), tedy že poukazování na nutnou vychýlenost komentáře odvádí pozornost od zákonem přikázaného vyvážení celku (ojediněle se nabízí i opačná interpretace, tj. namísto odvádění pozornosti snaha o kontrastní zdůraznění tohoto požadavku).

Jak dospět k vyváženosti celku při vědomí existence komentáře tak vychýleného jako je právě posuzovaný Drdův? Spíše než detailní obsahové analýzy jednotlivých názorových textů a na jejich základě pak tvorba textů s „opačnými názorovými znaménky“ vede k zákonem požadovanému „v celku vyváženému“¹⁴ vysílání promyšleně pestrý okruh zaměstnaných i externích redaktorů (ať už je jejich příslušnost k příslušnému politickému/názorovému proudu známa jejich politickou a/nebo publicistickou činností jako v případě Adama Drdy, nebo je – zejm. u externích redaktorů - dána jejich vazbou např. na názorový think-tank nebo paralelistické¹⁵ médium) a následná proporce jejich názorových vstupů do vysílání.

Druhou možností k úvaze je pak samo vypuštění názorové politické publicistiky/komentářů z vysílání médií veřejné služby.

V případě druhého tvrzení je jeho četnost ve veřejné/mediální debatě zčásti vysvětlitelná odkazem na historickou zkušenost – podle tohoto tvrzení se totiž vedení, příp. Rada ČRo měli svým postupem ve sledované kauze dopustit „**cenzury**“¹⁶. Český rozhlas zde

¹³ Viz např. Joch, R.: Nehoráznost v Českém rozhlasu. Vyvážené má být veřejnoprávní médium jako celek. Nikoliv jednotlivé komentáře. Lidové noviny, 5.2.2013; Brezina, I.: Zbabělci z Českého rozhlasu. Neviditelnypes.cz, ceska-media.cz, 4.2.2013; Kalenský, J.: Sebekastrace Českého rozhlasu. Ceskapozice.cz, 1.2.2013; Doležal, J.X.: Cenzuru komentáře ze stránek Českého rozhlasu má na svědomí impotent. Reflex.cz, 4.2.2013; Doležal, B.: V kauze Drda jde o víc než jeden článek. MF Dnes, 7.2.2013; Stropnický, M.: Dvě zásadní zprávy. MF Dnes, 6.2.2013; aba: Podněcoval Drda k nenávisti? Drda: Je to přesně naopak. Ceskatelevize.cz, 4.2.2013, k tématu dále: Jelínek, L.: Půlrok ve veřejnoprávním éteru. Denikreferendum.cz, 7.3.2013; Kočík, R.: Komentář k volbám vyvolal spor. Týdeník Rozhlas, 12.2.2013; Hrubeš, K.: „Nekorektní“ komentář bude mít dohru v rozhlasové radě. Lidovky.cz, 3.2.2013; Menschik, T.: Spor o předvolební komentář v rozhlase eskaluje. Rada chce zakročit. Týden. cz, 2.2.2013.

¹⁴ Zde vycházím z přesvědčení, že za celek lze považovat pořad, sérii pořadů, nejvýše pak celé vysílání celé stanice (ale nikoliv už vysílání několika stanic).

¹⁵ Pro studium vzájemného vztahu médií a politických aktérů klíčový termín paralelismus označoval původně vztah mezi politickou stranou a jejím tiskovým „orgánem“ (stranicko-tiskový paralelismus). Dnes častěji užívaný, volnější termín „politický paralelismus“ označuje vztah/vazbu mezi médiem a jemu blízkými politickými aktéry a příslušnými politickými filosofiemi/ideologiemi. Systémovým pohledem: „*Politický paralelismus, to je úroveň a povaha propojení médií a politických stran, nebo šířeji pojato, rozsah, v jakém mediální systém odráží hlavní politické členění společnosti*“ Hallin, D. C., Manicini, P. (2008): Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky. Praha: Portál, str. 49

¹⁶ Např. Steigerwald, K.: Cenzor přichází po špičkách. MF DNES, 8.2.2013; Strnad, Z.: Drda: "S Milošem Zemanem se vrátily estébácké praktiky." Kotrba: "Válka skončila. Vítězstvím lidu." Reflex.cz, 13.2.2013; Neff, O.: Hup do třetí komůrky. Neviditelnypes.cz, ceska-media.cz, 2.2.2013; Strnad, Z.: Duel Reflexu: Drda vs. Kotrba. Causa zakázaného komentáře, staženého ze stránek Českého rozhlasu. Reflex.cz, 12.2.2013; Cerman, I.: "Kauza Drda". Cenzura v zájmu plurality?. Ivocerman.blog.idnes.cz, 8.2.2013; Joch, R.: Nehoráznost v Českém rozhlasu. Vyvážené má být veřejnoprávní médium jako celek. Nikoliv jednotlivé komentáře. Lidové noviny,

má k dispozici analýzu Ústavu státu a práva AV ČR ze dne 9. března 2010, kterou si v té době zadal taktéž v reakci na obvinění ČRo z cenzurování a která se právě vztahu ČRo a možné cenzuře obsáhle věnuje, mj.:

„Je třeba ještě připomenout článek 6 Statutu ČRo, nadepsaného „Nezávislost vysílání Českého rozhlasu“, v jehož bodu 1. se uvádí: „Český rozhlas vysílá programy svobodně a nezávisle... Nepřípustná je jakákoli forma cenzura (předběžná, následná, vnější, vnitřní, skrytá apod.):“ Ustanovení znamená tolik, že ČRo nemůže podléhat žádné formě cenzury, tzn. že autonomně a svými vlastními orgány rozhoduje o zveřejňovaném obsahu. Ustanovení neznámá, že by se Českému rozhlasu zakazovalo vykonávat cenzuru, protože není pojmově možné, aby ČRo cenzuru vůbec vykonával. U ČRo se tedy jedná pouze o rozhodování o vlastním vysílání nebo jiném vlastním zveřejňováním obsahu, které nikdy cenzurou být nemůže.“

Krom vedení ČRo je také Rada ČRo orgánem, který se podílí na rozhodování o vysílaném obsahu – dle § 8 odst. 1 g) zákona 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu do působnosti Rady ČRo náleží „*dohlížet na plnění úkolů veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání (§2 a 3) a na naplňování zásad vyplývajících z Kodexu Českého rozhlasu a za tím účelem vydávat doporučení týkající se programové nabídky.*“

I přes zřejmou nesmyslnost lze očekávat, že obvinění „z cenzury“ se budou objevovat i v budoucnosti, v době psaní tohoto textu viz případ „cenzury kardinála Duky¹⁷“. Záznam schůze Rady ČRo ze dne 27. února 2013 prozrazuje, jak silné a nepříjemné palbě flaku¹⁸

5.2.2013. Některé z příspěvků označují jako cenzuru odstranění přepisu komentáře z webových stránek ČRo, zejm. FITES: Stažení Drdovy glosy z webu ČRo je protiústavní cenzurou, 8.2.2013 (tyden.cz, mediar.cz, financninoviny.cz, ceska-media.cz, mam.cz,), Doležal, J.X.: Cenzuru komentáře ze stránek Českého rozhlasu má na svědomí impotent. Reflex.cz, 4.2.2013. K tématu dále např. Pancíř, T.: Názorově pestrý neznámá urážlivý. Lidové noviny, 7.2.2013; Pospíchal, P.: Kotrbův Drda, Drdův Kotrba. Denikreferendum.cz, 6.2.2013; Šmíd, M.: V čem se Martin Zvěřina mýlí aneb Idiotství nejen veřejnoprávní. Louc.cz, Ceskamedia.cz, 18.2.2013.

¹⁷ Viz např. Karásková, I.: Duka se zlobí, rozhlas ho cenzuroval. MF Dnes, 23.10.2013; Schwarzenberg, K.: Český rozhlas má informovat, nikoliv cenzurovat. Parlamentnilisty.cz, 23.10.2013; Pálková, Š.: Duku vypnuli v rozhlasu kvůli volbám. Děkuji za cenzurované vysílání, rozloučil se. Lidovky.cz, 22.10.2013; Urban, J.: Chování znormalizované České televize a Českého rozhlasu ve volbách je skandál. Reflex.cz, 24.10.2013.

¹⁸ Termín, označující původně protiletadlovou palbu, zavedli do mediálních studií Herman s Chomským. Zde tento termín označuje zpětný nátlak na médium a jeho instituce, vlnu negativních reakcí (spontánní i/nebo koordinovanou), typicky ve formě telefonátů, dopisů (dnes samozřejmě i mailů), peticí, trestních oznámení apod., jejichž cílem je mediální instituci umravnit/disciplinovat a za kterými stojí (může stát) společný ekonomický/politický zájem, viz Herman, E.S., Chomsky, N. (1988): Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media. New York: Pantheon Books.

museli v „kauze Drda“ někteří radní čelit¹⁹, nebude proto od věci se/je připravit na podobné případy i v budoucnosti.

Závěrem zde proto autorovi posudku nezbyvá než popřát při výkonu a hájení veřejné služby zaměstnancům, vedení i Radě Českého rozhlasu hodně zdraví a pevné nervy.

V Praze dne 31. 10. 2013

PhDr. Jan Křeček, PhD.

Katedra mediálních studií

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze

¹⁹ Radní Milan Badal: „Děkuji a můj komentář je takový, že prostě „bojovníci za svobodu slova“ používají skutečně naprosto lživých a pomlouvačných věcí, když tvrdí, že my jsme něco jako rada iniciovali, že jsme toho člověka nechali vyhodit ze zaměstnání... To všechno tady několikrát padlo, ale bohužel chce to tady zopakovat v takovéhle stručnosti znovu, protože ty máily, které mně chodí, co všechno jsme jaksí jako rada udělali, jací jsme zločinci... Já se prostě jako s tím nemůžu smířit, protože toto opravdu je kampaň, kampaň určité části novinářské obce, která je proti rozhlasu a proti Radě Českého rozhlasu a vůbec nevychází z toho, že by si ti lidé ověřili jaká byla pravda. Tečka.“ (čas 1:52:50 – 1:53:40 na adrese <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2837439>, ověřeno 13.10.2012)

Příloha: Drda,A.: Schwarzenberg, Zeman atd. Nadějně vyhlídky? (text vč. čísl.odstavců)

DRDA8 - ATLAS.ti

File Edit Documents Quotations Codes Memos Networks Views Tools Extras Windows Help

P-Docs P 4: Drda - texte.rtf Quotes 4:1 v český Codes hate explic Memos ME - 28.10

01 Po čtyřnadvaceti hodinách (teď už je to víc) člověk trochu vystřízliví, vrátí se mu skepse. Volební úspěch Karla Schwarzenberga považuje pořád za důvod k radosti, ale už ho nepřeceňuje. K té radosti nejdřív.

02 Hlavní dobrá zpráva z prvního kola zní, že v českých zemích (nejen v Praze) žije víc než milion lidí, kteří nejsou stíženi stupidními předsudky, tudíž pro ně není zásadní překážka, že „jejich“ kandidát neumí perfektně česky, je to šlechtic spjatý s Rakouskem, je katolík a podporoval protikomunistickou opozici.

03 Zjednodušeně řečeno, jde o lidi, jejichž duchovní obzor přesahuje svět Krkonošských pohádek. Mně osobně to překvapilo, myslel jsem, že Češi jsou horší. Že třeba paní Bobošíková, byť je to legrační figura, získá aspoň sedm osm procent hlasů.

04 Další část dobré zprávy: Češi nejsou zmítáni eurofobií. Přemysl Sobotka nepropadl jen proto, že je bezvýrazný politik z upadající ODS, ale i z toho důvodu, že jeho nacionalistická kampaň (lišící se od názorů Bobošíkové a Klause jen v drobných nuancích) byla strašně hloupá a naprosto iracionální.

05 Třetí část: víc než milion lidí nesdílí hysterickou revolucionářskou ideologii, podle níž současná vláda reprezentuje systém, který je třeba zlikvidovat - a každého, kdo má s tou vládou cokoli společného, zadupat do země. A nakonec (ale možná to mělo být na začátku): ve druhém kole je z čeho vybírat.

06 Kdyby se konal duel Zeman - Fischer, bylo by to podobné, jako nucená volba mezi silvestrovským koncertem Michala Davida a poslední deskou Hany Zagorové.

07 Jaké jsou vyhlídky? Bohužel pro K. S. nic moc, je tu těch zbývajících x milionů voličů. Nikdo netuší, jak velká část z nich výše zmíněné nechuti, případně nenávisti, sdílí. Nikdo neví, pro kolik lidí, kteří podpořili Fischera, Dienstbiera, Tánu Fischerovou, ale třeba i Vladimíra Franze atd. je Schwarzenberg nepřijatelný, ať už jako „cizák“, „pokryvač Kalouska“, „šlechtický zbohatlík“, „představitel nejhorší vlády od roku 1948“, „zahraničně-politický slouha USA“.

10 Má tedy Karel Schwarzenberg šanci? Teoreticky asi ano, pokud se ukáže, že odpor k Zemanovi (tj. vzpomínky na minulost a obava z ruských vazeb) je silnější než současná hysterie a „blbá nálada“ (strašný termín).

11 A taky pokud se nějak inteligentně změní kampaň na Schwarzenbergovu podporu, která mi, ale to je hlavně osobní pocit, strašně leze na nervy, počínaje familiérním „Karlovaním“ (jako kdyby její autoři nakonec sami uvěřili, že možný budoucí pan prezident je pankáč z nádražní hospody).

12 Ta kampaň mohla fungovat pro první kolo, dokázala asi spoustu lidí oslovit, ale může se na ní chytit někdo, kdo K. S. zatím nevolil? Koho dalšího přitáhnou populární umělci, výzvy z redakcí novin a kýčovitě milostné dopisy různých dojatých dam, šířící se po internetu?

13 Karel Schwarzenberg a jeho volební štáb to budou mít strašně těžké i proto, že jakýkoli poukaz na ničemnosti, spjaté se Zemanem a jeho vládou, bude Zeman odštělovat odkazy na Kalouska, na maléry Nečasova kabinetu, na spojenectví TOP 09 s Věcmi veřejnými atd atp. Neříkám, že to jsou „stejně věci“, ale něco na nich je. Obávám se zároveň, že společnost má krátkou paměť a Zeman s ní umí zacházet.

14 Má-li to celé dopadnout dobře, pak je třeba přestat vykreslovat Karla Schwarzenberga jako světce, vzít jako fakt, že je diskutabilní politik (který demokratický politik není diskutabilní?) a pokusit se co největšímu množství lidí věcně vysvětlit, proč je Zeman horší - a co by se mohlo stát, kdyby tu za krátký čas byl jednobarevný Senát, jednobarevná Sněmovna, a k tomu prezident, který je bohužel vyzpytatelný jen v tom nejhorším.

15 Tedy zvrátit to, co nedávno dobře vystihl Bohumil Doležal: „tahle volba má jednu základní a zcela podstatnou faleš: celá je postavena na iluzi, že volíme někoho jiného, než koho opravdu volíme, totiž že volíme mesiáše. (...) Je to pro její průběh osudová záležitost.“

16

supp explic
KS-voliči supp e
KS-kandid/politics/kampa
hate explic
supp explic
hate explic vulgar
PS-kandidat/politic
KS-voliči stereo
JF-kandid/politics/kampan
MZ-kandid/politics/kampan
supp explic
hate explic vulgar
vulgar
vulgar
MZ-kandid/politics/kam
KS-kandid/politics/kam
hate explic
vulgar
stereo
MZ-kandid/politics/kampe
MZ-kandid/politics/kampe
hate explic
supp explic
KS-kandid/politics/kam
voliči/Češi general
hate explic
MZ-kandid/politics/kam

Loaded PT: P 4: Drda - texte.rtf, <HUPATH>\Drda - texte.rtf ANSI CP: 0 20:26